

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра філософії, соціології та політології

**НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ
В СВІТОВІЙ ГЕОПОЛІТИЦІ ТА
ГЕОЕКОНОМІЦІ/
NATIONAL INTERESTS IN WORLD
GEOPOLITICS AND GEOECONOMICS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Губицький Любомир Володимирович

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри філософії, соціології та політології «30» червня 2020 р., протокол № 30

Рецензенти:

Кравченко А.А., завідувач кафедри філософських та соціальних наук,
доктор філософських наук, професор;

Лебедева Л. В., канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії та
конкурентної політики, доцент

**НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ
В СВІТОВІЙ ГЕОПОЛІТИЦІ ТА ГЕОЕКОНОМІЦІ /
NATIONAL INTERESTS IN WORLD GEOPOLITICS AND
GEOECONOMICS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни “Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці” призначена для студентів початкового рівня вищої освіти «молодший бакалавр» КНТЕУ денної форми навчання галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 Економіка

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти КНТЕУ із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки молодших бакалаврів КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

I. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ

Метою вивчення дисципліни “Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці” є ознайомлення студентів з теоретичними засадами геополітики та геоekonomіки, сутності геополітичних та геоekonomічних інтересів держав на світовій арені, головних напрямів геостратегії України на міжнародній арені.

Завданнями дисципліни “Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці” є:

- ознайомлення студентів з етимологією та змістом основних понять, категорій та термінів, пов’язаних з геополітичними та геоekonomічними інтересами в світовій політиці;
- вивчення особливостей геополітичного середовища різних регіонів світу, а також національних інтересів великих держав у їх межах;
- формування системних знань про зовнішньополітичну та зовнішньоеkonomічну діяльність провідних регіональних країн із реалізації національних цілей у чітко визначеному географічному просторі;
- ознайомлення з актуальними глобальними проблемами, які потребують колективного вирішення;
- вироблення навичок дослідження і аналізу документів;
- формування вмінь та навичок роботи з документами в державних установах та органах у сфері реалізації зовнішньої політики України.
- формування вмінь студентів аналізувати офіційну діяльність глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, дипломатичних

представництв за кордоном, делегацій на міжнародних конференціях з метою реалізації національних інтересів держав.

Предметом вивчення дисципліни є особливості проведення зовнішньої політики провідними акторами і гравцями, прийоми, засоби, форми і методи, які застосовуються провідними акторами і гравцями з метою відстоювання геополітичних та гео економічних інтересів, становлення та розвиток системи національної безпеки України.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

- вміння визначатися в масиві різноманітної сучасної інформації, використовувати різні за змістом та світоглядною направленістю наукові праці, підручники, навчальні посібники, поточні джерела;
- вміння систематизувати та узагальнювати матеріал;
- вміння аналізувати факти, перебіг подій, розкривати сутність політичних та економічних явищ та процесів;
- вміння визначати своє ставлення до подій сучасності на основі розуміння причинно-наслідкових зв'язків, давати обґрунтовану оцінку подій сучасності;
- вміння аргументувати свою точку зору і цивілізовано обстоювати її в дискусіях.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна “Національні інтереси в світовій геополітиці та гео економіці” як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

✓ Економіка (ОС «молодший бакалавр»)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 2	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1-3
ЗК 5	Здатність спілкуватися іноземною мовою.	1-13
ЗК 8	Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.	3-13
ЗК 10	Здатність приймати обґрунтовані	4-13

	рішення.	
ЗК 12	Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо, навчатися в процесі дії.	5-13
<i>Спеціальні компетентності за освітньою програмою</i>		
СК 10	Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.	3-13
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
7	Усвідомлювати основні особливості національної економіки, її інституційної структури, напрямів економічної політики держави.	4-6
8	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	6-13
13	Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.	7-13
14	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	8-13
15	Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, у невизначених умовах.	9-11
17	Демонструвати здатність діяти соціально, відповідально та свідомо	5-13

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ до дисципліни “Національні інтереси в світовій геополітиці та геоекономіці” .

Предмет, об’єкт та завдання дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоекономіці». Методологічна основа дисципліни. Періодизація і структура дисципліни. Основні наукові геополітичні категорії і поняття. Геополітичне положення країни: сутність, властивості, значення. Історіографія до дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоекономіці».

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5,

Додатковий: 3, 5, 6, 7, 9

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 2. Концептуальні засади формування геополітичних інтересів держав

Базові підходи до виявлення суті та принципів геополітики. (Цивілізаційний підхід до історичного процесу. Військово-стратегічний підхід. Теорія географічного детермінізму). Порівняльний аналіз провідних геополітичних шкіл сучасності. Світова політика: підходи до розуміння. Інтерес – одна з головних категорій у світовій політиці. Реалізація інтересів держави через геополітичне протистояння і територіальну експансію. Роль національного інтересу в міжнародних відносинах. М.Данилевський – основоположник цивілізаційного підходу. Концепція М.Данилевського у працях російського філософа К. Леонтєва, німецького філософа О. Шпенглера, російського вченого-євроазійця П.Савицького, Л. Гумільова, Дж. Тойнбі. Ф. Ратцель (антропогеографія), Р. Челлен (система геонаук), Х. Маккіндер («Географічна вісь історії», одна з перших глобальних геополітичних концепцій), А.Т. Мехен (концепція морської сили), К. Хаусхофер («Новий Євразійський Порядок»), Н. Спайкмен (імперська геостратегія); «А. Шлезінгер, Г. Кіссінджер, З. Бжезінський та формування американської геополітичної школи. Вагомі підходи до виявлення суті та принципів геополітики, Геоекономіка як інструмент перерозподілу важелів впливу на світовій арені.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 5

Додатковий: 4, 5, 6, 9, 13

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 3. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах держав Європейського Союзу

Геополітичні та гео економічні аспекти утворення і розвитку ЄС. Партнери Європейського Союзу та їх вплив на геополітичну ситуацію. Геополітичні та гео економічні інтереси «Великої трійки». Геополітичні та гео економічні інтереси Великої Британії в регіонах світу. Геополітичні та гео економічні інтереси Франції в регіонах світу. Геополітичні та гео економічні інтереси Німеччини в регіонах світу. Геополітична та гео економічна ситуація в Середземномор'ї. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Центральної та Східної Європи.

Основні геополітичні та гео економічні наслідки розширення ЄС на схід в 2004 р. Основні причини економічної кризи в країнах Південної Європи на сучасному етапі та антикризова зовнішньоекономічна стратегія ЄС. Фінансова криза – індикатор ефективності дій захисту інтересів. Засоби стримування падіння єврозони. Захисні валютні механізми відстоювання інтересів.

Національні інтереси Великобританії. Брексіт. Поширення пандемії коронавірусу 2020 р. та спільні зусилля ЄС по її подоланню.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5

Додатковий: 3, 8, 13, 16

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 4. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Східної Європи: Білорусі та Молдови

Геополітичні та гео економічні інтереси Молдови на пострадянському просторі. Геополітичні та гео економічні інтереси Молдови в Європі. Геополітичні та гео економічні аспекти взаємовідносин між Білорусією і США. Геополітичні інтереси Білорусі в Азії, Африці та Латинській Америці.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5,

Додатковий: 3, 6, 9, 10

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 5. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці України

Геополітичні та гео економічні інтереси України на пострадянському просторі. Геостратегічний вектор на інтеграцію з ЄС. Геополітичні та гео економічні інтереси України в Центральній та

Східній Європі. Геополітичні та гео економічні інтереси України у Причорноморському регіоні. Гео економічні інтереси України в Азії, Африці, Латинській Америці.

Україна в сучасному геополітичному середовищі. Геополітичне і гео економічне позиціонування України у стиковій зоні Балто-Чорноморсько-Каспійського простору.

Координація зусиль української влади по подоланню пандемії коронавірусу 2020 р.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5,

Додатковий: 2, 3, 9, 10, 12

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 6. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах держав Південного Кавказу

Геополітичні та гео економічні інтереси Російської Федерації, ЄС та США на Південному Кавказі. Геополітичні та гео економічні інтереси Грузії. Геополітичні та гео економічні інтереси Вірменії. Геополітичні та гео економічні інтереси Азербайджану.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 5,

Додатковий: 4, 9, 10, 13

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 7. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах держав Центральної Азії

Геополітичні та гео економічні інтереси Узбекистану. Геополітичні та гео економічні інтереси Таджикистану. Геополітичні та гео економічні інтереси Туркменістану. Геополітичні та гео економічні інтереси Киргизстану. Геополітичні та гео економічні інтереси Казахстану. Геополітичні інтереси США в країнах Центральної Азії. Геополітичні інтереси Російської Федерації в країнах Центральної Азії. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Центральної Азії в Афганістані. Геополітичні та гео економічні інтереси КНР у Казахстані.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 5

Додатковий: 6, 7, 9, 10

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 8.Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Східної, Південно-Східної та Південної Азії

Геополітичні та гео економічні інтереси КНР. Геополітичні та гео економічні інтереси Японії. Геополітичні та гео економічні інтереси Північної і Південної Кореї. Причини поширення пандемії коронавірусу 2020 р. Проти епідемічні заходи влади КНР.

Національні інтереси Індії та Пакистану. Основні причини китайсько-індійського територіального конфлікту. Геополітичні та гео економічні інтереси В'єтнаму та М'янми.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5,

Додатковий: 4, 5, 6, 7, 8

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 9. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах близькосхідних держав

Геополітичні та гео економічні інтереси Саудівської Аравії та Катару. Геополітичні та гео економічні інтереси Іраку та Ірану. Геополітичні та гео економічні інтереси Ізраїлю. Геополітичні та гео економічні інтереси Лівану та Сирії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5

Додатковий: 4, 5, 6, 8, 13

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 10. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці США та Канади

Геополітичні та гео економічні інтереси США. Місце і значення Канади у зовнішній політиці адміністрації Президента США Д.Трампа. Основні механізми реалізації інтересів США у стосунках із Мексикою.

Втрати США від пандемії коронавірусу 2020 р.

Геополітичні та гео економічні інтереси Канади. Гео економічні інтереси Канади в Латинській Америці.

Партнерство Канади та Мексики. Геополітичні та гео економічні інтереси США. Втрати Канади від пандемії коронавірусу 2020 р.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5

Додатковий: 4, 5, 6, 8, 13

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 11. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Латинської Америки

Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Латинської Америки. Геополітичні та гео економічні інтереси Бразилії. Геополітичні та гео економічні інтереси Аргентини.

Стратегічні інтереси КНР у Латинській Америці: основні механізми їх реалізації. Місце і значення Венесуели серед країн Латинської Америки. Гео економічні інтереси країн Карибського моря та механізми їх реалізації. Геополітичні інтереси Колумбії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5

Додатковий: 4, 5, 6, 8, 13

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 12. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Африки

Геополітична ситуація на Африканському континенті. Гео економічні інтереси африканських країн. Вплив західних держав на геополітичний і гео економічний простір Африки. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Північної, Західної та Східної Африки. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Південної Африки. Особливості геополітичного розташування Єгипту. Основні інтереси Європейського Союзу в країнах Африки. Країни Африки та світова спільнота у боротьбі з піратством біля берегів Сомалі та Нігерії. Ефіопія – стратегічний партнер США.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5

Додатковий: 4, 5, 6, 8, 13

Інтернет – ресурси: 21-25

Тема 13. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці Австралії та Нової Зеландії

Австралія-Велика Британія: особливості культурно-цивілізаційних зв'язків. Дипломатичні та торговельно-економічні відносини Австралії та США. Особливості економічного партнерства Австралії з Японією та Південною Кореєю. Діяльність Китайсько-австралійського форуму. КНР – провідний торговельний партнер Австралії. Індія – провідний політичний і економічний партнер Австралії. Еволюція міждержавних зв'язків Австралії та Індії, Монархії Перської затоки – торговельно-економічні партнери Австралії, Відносини Австралії з країнами-членами ASEAN. Роль Австралії в регіональних ініціативах США.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 5,
Додатковий: 4, 5, 6, 8, 13
Інтернет – ресурси: 21-25

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні

1. Базив Д.П. *Геополитическая стратегия Украины*. – К.: Інститут государства и права Украины, 2000. – 191 с*.
2. Дергачев В.А. *Геоэкономика*. – К.: Вира-Р, 2002. – 510 с.
3. Дорошко М.С. *Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД*. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 204 с.
4. Мадіссон В.В. *Сучасна українська геополітика*. – К.: Либідь, 2003. – 174 с.
5. Шульга М.А. *Геополітика*. – К.: Київський університет, 2017. – 239 с.

Додаткові

1. Гальчинський А.С. *Україна – на перехресті геополітичних інтересів*. – К.: Знання України, 2002. – 180 с.
2. *Геоенкономічні сценарії розвитку і Україна* : монографія / М. Згуровський [та ін.]; ред. А. Філіпенко. - К.: Академія, 2010. – 328 с.
3. *Геополітика: Підручник* / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В.О. Храмов. - К: МАУП, 2004. - 296 с.
4. *Геополітика: енциклопедія* / Є.М. Суліма та ін. – К.: Знання України, 2013. – 919 с.
5. Головченко В. *Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія та Океанія: навч. посіб.* - К.: Нічлава, 2006.
6. *Дергачев В.А. Геоэкономический словарь-справочник*. – Одесса: ИПРЭЭИ НАНУ, 2004. - 177 с.
7. Дорошко М. *Держави пострадянського простору у світовій політиці*/ М.Дорошко, Н.Шпакова. - К.: Знання, 2010.
8. Дорошко М. *Країни СНД, Європи та Північної Америки: навч. посіб.* - К.: Ніка-Центр 2009.
9. Дорошко М. *Країнознавство. Країни СНД і Балтії: навч. посіб.* - Чернівці: Книги-XXI, 2008.
10. Дорошко Микола. *Неоголошені війни Росії проти України у ХХ – на початку ХХІ ст.: Причини і наслідки* / Микола Дорошко. – Київ :

* Курсивом відзначено позиції рекомендованих джерел, які присутні в бібліотеці КНТЕУ

- Ніка-Центр, 2018. – 196 с.
11. Ігнат'єва Т. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність [Текст] : навч. посіб. [для студентів ВНЗ спец. "Політологія", "Історія України"]. - Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2015. - 111 с.
 12. Країнознавство: підручник / В.Головченко, М.Дорошко, П.Ігнат'єв та ін. - 2-ге вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2012.
 13. *Ліпкан В.А. Національна безпека України. – К.: Кондор, 2008. – 552 с.*
 14. Martsikhiv, K., & Shepelyak, L. (2020). ГЕОПОЛІТИЧНІ ЦІЛІ ТА ГЕОСТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Питання політології"*; 37, 116-124. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2020-37-15>
 15. Міжнародні відносини та світова політика: підручник /кер. авт. кол. В.Крушинський; за ред. В.Манжоли. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010.
 16. Brzezinski Zbigniew. *Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power*. New York: Basic Books, 2012. - 208 pages.
 17. Biden's Vision of US-China Relations Begins to Take Shape (2020). [Geopolitical Monitor](https://www.geopoliticalmonitor.com/bidens-vision-of-us-china-relations-begins-to-take-shape/). <https://www.geopoliticalmonitor.com/bidens-vision-of-us-china-relations-begins-to-take-shape/>
 18. Gogolashvili K. EU Soft Power and Armenia (R)evolution. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gfsis.org/ge/eu-blog/view/832>
 19. Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Вип. 143. - С.4-14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3734/3406>
 20. *Nanavov A.S., Mamishova N. Sh. GUAM transport corridor: politics vs. economics in international relations // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Вип. 143. - С.15-24. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3747/3421>*

Інтернет-ресурси

21. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)) www.osce.org
22. Організація об'єднаних Націй (United Nations) <http://www.un.org/>
23. Програма розвитку ООН (UNDP) <http://www.undp.org>
24. Рада Європи (Council of Europe) <http://www.coe.int>
25. Спеціалізована установа ООН з питань освіти, науки, культури та

- комунікацій (UNESCO) <http://www.unesco.org>
26. Центральна Європейська Ініціатива (Central European Initiative) <http://www.ceinet.org>
27. Офіційний інформаційний портал Кабінету міністрів України «Коронавірус в Україні»). Режим доступу: <https://covid19.gov.ua/>
28. Центр системних досліджень при Університеті Джонса Хопкінса. Режим доступу: <https://www.jhu.edu/>